

ZROZUMIEĆ
POLITYKĘ
UNII EUROPEJSKIEJ

Nowa
rewolucja
przemysłowa

Komisja
Europejska

Przedsiębiorstwa

Europa musi odzyskać wiarę w swoją wynalazczość, umiejętność podejmowania nowych wyzwań, innowacyjność i zdolność do rozwoju. Dlatego centralnym punktem europejskiej polityki powinny być gospodarka i przemysł, które są jej siłą.

ZROZUMIEĆ POLITYKĘ UNII EUROPEJSKIEJ

Ta publikacja jest częścią serii wydawniczej poświęconej działaniom, jakie podejmuje Unia w różnych obszarach, powodom ich podejmowania i osiąganym wynikom.

Publikacje z tej serii można znaleźć na stronie:
http://europa.eu/pol/index_en.htm
<http://europa.eu/!ud99qu>

Jak działa Unia Europejska
Europa w 12 lekcjach
„Europa 2020” – europejska strategia
na rzecz wzrostu gospodarczego
Założyciele Unii Europejskiej

Agenda cyfrowa
Badania i innowacje
Bankowość i finanse
Bezpieczeństwo żywności
Budżet
Cła
Działania w dziedzinie klimatu
Energia
Gospodarka morską i rybołówstwo
Granice i bezpieczeństwo
Handel
Konkurencyjność
Konsumenci
Kształcenie, szkolenie, młodzież i sport
Kultura i sektor audiowizualny
Migracja i azyl
Opodatkowanie
Polityka regionalna
Pomoc humanitarna i ochrona ludności
Przedsiębiorstwa ✘
Rolnictwo
Rozszerzenie
Rynek wewnętrzny
Sprawiedliwość, prawa podstawowe i równość
Sprawy zagraniczne i polityka bezpieczeństwa
Środowisko
Transport
Unia gospodarcza i walutowa oraz euro
Współpraca międzynarodowa i rozwój
Zatrudnienie i sprawy społeczne
Zdrowie publiczne
Zwalczanie nadużyć finansowych

SPIS TREŚCI

Dlaczego potrzebujemy europejskiej polityki przemysłowej	3
Unijna polityka przemysłowa – przygotowanie i realizacja	5
Jak UE wspiera małe firmy	8
Jak UE wspiera najważniejsze sektory przemysłu	10
Perspektywy – w kierunku nowej rewolucji przemysłowej	16
Więcej informacji	16

Zrozumieć politykę Unii Europejskiej – Przedsiębiorstwa

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej
Dział Informacji dla Obywateli
1049 Bruksela
BELGIA

Tekst ukończono w marcu 2013 r.

Zdjęcie na okładce i na str. 2:
© Dynamic Graphics/Jupiterimages

16 str. – 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-42061-0
doi:10.2775/51588

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2014

© Unia Europejska, 2014
Zezwala się na powielanie niniejszej publikacji.
Wykorzystywanie lub powielanie pojedynczych zdjęć
wymaga bezpośredniej zgody posiadaczy praw autorskich.

Dlaczego potrzebujemy europejskiej polityki przemysłowej

Europa dość powoli podnosi się z kryzysu gospodarczego i wychodzi z niego osłabiona. Aby zminimalizować skutki tej sytuacji, od początku koncentrowano się na naprawie finansów publicznych i wzmacnianiu europejskiego systemu finansowego. To ważne sprawy, lecz pierwszorzędne znaczenie dla ożywienia gospodarczego ma wzmacnianie gospodarki realnej, czyli zakładów przemysłowych i innych firm, które wytwarzają konkretne produkty lub świadczą konkretne usługi. Poza tym wraz z postępowaniem globalizacji rośnie konkurencja ze strony tzw. krajów wschodzących, a w dłuższej perspektywie dobrobyt gospodarczy w Europie będzie zależał od solidnej bazy przemysłowej – podstawą naszej gospodarki nie mogą być wyłącznie usługi i banki.

Unia jest światowym liderem w dziedzinie efektywności energetycznej i inwestycji zagranicznych, jednak wyniki przemysłu w różnych krajach UE nie plasują się na tym samym poziomie. Na szczęście europejski przemysł jest liderem w dziedzinie różnych technologii i posiada potencjał, który pomoże wprowadzić europejską gospodarkę z powrotem na ścieżkę wzrostu. Taki jest cel europejskiej polityki przemysłowej.

Przemysł jest motorem wzrostu gospodarczego w Europie.

Strategia „Europa 2020” a polityka przemysłowa

Przed nami stoją rozmaite wyzwania. Trzeba tworzyć nowe miejsca pracy i zwiększać konkurencyjność. Społeczeństwo europejskie się starzeje, a liczba ludności na świecie rośnie, co oznacza, że zużywamy coraz więcej surowców i energii. Musimy też walczyć ze skutkami zmian klimatu, chronić ekosystemy i przestawiać się na gospodarkę niskoemisyjną. Odpowiedzią na wszystkie te wyzwania są nowe technologie, które są podstawą nowej rewolucji przemysłowej.

Przeprowadzenie rewolucyjnych zmian w przemyśle jest priorytetem strategii „Europa 2020” na rzecz zatrudnienia i inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Sektora przemysłu dotyczą dwie z inicjatyw przewodnich realizowanych w ramach tej strategii. Są to:

- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”, której celem jest zapewnienie firmom, zwłaszcza małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP), lepszych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej oraz budowanie solidnej i trwałej bazy przemysłowej, konkurencyjnej w skali światowej.
- „Unia innowacji”, której celem jest stworzenie lepszych warunków dla biznesu oraz zapewnienie firmom dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przełożą się na wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy.

Aby jak najlepiej wykorzystać możliwości, jakie niesie ze sobą ta nowa rewolucja przemysłowa, w 2012 r. Komisja Europejska zaktualizowała inicjatywę przewodnią w dziedzinie polityki przemysłowej zatytułowaną „Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego”, której celem jest wspieranie innowacji przemysłowych i gospodarki realnej. Inicjatywa polega między innymi na budowaniu korzystnych dla obu stron relacji między firmami z i spoza UE, co stanowi ważny element unijnej polityki realizowanej z myślą o tym, by firmy z UE mogły zaistnieć na nowych rynkach i zwiększyć swoją konkurencyjność na rynkach światowych.

Wiodąca pozycja sektora motoryzacyjnego ma zasadnicze znaczenie dla sytuacji gospodarczej w UE.

Cele w dziedzinie przemysłu i innowacji, jakie UE powinna zrealizować do 2020 r.:

- wzmocnienie europejskiej bazy przemysłowej dzięki zwiększeniu jej konkurencyjności
- rozpowszechnianie rozwiązań niskoemisyjnych
- wspieranie innowacji w celu tworzenia nowych źródeł wzrostu gospodarczego i wychodzenia naprzeciw potrzebom społecznym
- wspieranie tworzenia i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz promowanie kultury przedsiębiorczości
- zapewnienie sprawnego funkcjonowania otwartego rynku wewnętrznego towarów.

Dlaczego potrzebne są działania na poziomie UE

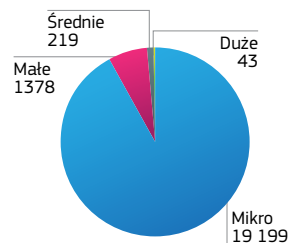
Działania te są potrzebne, aby zagwarantować otwartość wewnętrznego rynku towarów i usług oraz uczciwe zasady jego funkcjonowania. Komisja reprezentuje interesy UE na arenie międzynarodowej, a otwierając rynki i podejmując dalsze działania na rzecz liberalizacji handlu, dba o to, by europejskie firmy mogły na uczciwych warunkach konkurować na rynku globalnym. Komisja monitoruje ponadto konkurencyjność w 40 poszczególnych sektorach oraz w przemyśle europejskim jako całości i podaje wyniki swojej pracy do wiadomości publicznej w rocznym sprawozdaniu dotyczącym konkurencyjności oraz w publikowanym co dwa lata sprawozdaniu dotyczącym struktury przemysłu. Dla zagwarantowania miejsc pracy i perspektyw rozwoju gospodarczego ogromne znaczenie ma dalsza poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Unii Europejskiej, która wymaga skoordynowanych działań zarówno na poziomie UE, jak i poszczególnych krajów.

MŚP a przedsiębiorczość – niezbędny warunek wzrostu gospodarczego

Potrzebom małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) poświęca się szczególną uwagę. Wspieranie ich i promowanie przedsiębiorczości mają podstawowe znaczenie dla ożywienia gospodarczego. W Europie działają 23 mln MŚP, które stanowią 98 proc. wszystkich firm. To one zapewniają 67 proc. miejsc pracy i odpowiadają za utworzenie 85 proc. wszystkich nowych miejsc pracy. Aby ułatwić im wypełnianie zadań związanych z formalnościami administracyjnymi i wymogami prawnymi oraz wspierać ich działalność zagraniczną, ułatwić im dostęp do finansowania i zaoferować im nowe możliwości biznesowe, UE zapewnia im cały szereg różnych instrumentów wsparcia.

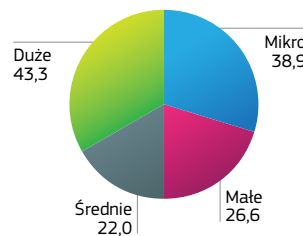
MŚP WARUNKIEM WZROSTU GOSPODARCZEGO

Liczba przedsiębiorstw (w tys.)

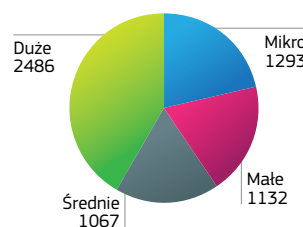
Większość małych firm to mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniają do 10 osób i których roczne obroty lub całkowity bilans roczny nie przekraczają 2 mln euro.

Pracownicy (w mln)

Liczba miejsc pracy w różnych kategoriach firm jest podobna, jednak MŚP zatrudniają dwie trzecie wszystkich pracowników w UE.

Wartość dodana (w mld)

MŚP wytwarzają ponad połowę wartości dodanej w gospodarce UE.

Źródło: Komisja Europejska.

Unijna polityka przemysłowa – przygotowanie i realizacja

Dla zapewnienia Europie dobrej kondycji gospodarczej pierwszorzędne znaczenie ma silny, konkurencyjny i zróżnicowany łańcuch wartości w produkcji przemysłowej. W UE przemysł wytwórczy (wraz z powiązanymi z nim usługami dla biznesu) zapewnia ponad 50 proc. miejsc pracy w sektorze prywatnym. Przypada na niego 75 proc. eksportu oraz 80 proc. wydatków sektora prywatnego przeznaczonych na badania i rozwój. Europejskie firmy są coraz silniej powiązane z globalnymi łańcuchami wartości. Zwiększenie udziału w eksporcie produktów i półproduktów wytworzonych w UE można zatem uznać za ważny czynnik konkurencyjności przemysłu. W 2009 r. około 87 proc. wartości eksportu UE stanowiła produkcja wewnętrzna. W ramach polityki przemysłowej realizowane są działania wspierające innowacje, międzynarodową działalność przedsiębiorstw oraz lepsze funkcjonowanie jednolitego rynku produktów i usług.

UE wspiera innowacje

Komisja Europejska opracowuje działania i programy mające zwiększyć konkurencyjność unijnych firm, a w razie potrzeby wpływa na kształt tego rodzaju działań. Te inicjatywy to:

- **Tablica wyników w zakresie badań i innowacji** – porównanie wyników 27 państw członkowskich UE w dziedzinie badań naukowych i innowacji oraz stosowanych przez nie systemów badań i innowacji
- **Social Innovation Europe** – wirtualna platforma wspierająca innowacyjne idee, które odpowiadają na zapotrzebowanie społeczne i pomagają budować nowe relacje społeczne
- **Europejska Rada Liderów ds. Wzornictwa** – udziela porad w sprawie powszechniejszego stosowania wzornictwa zaprojektowanego w sposób inteligentny, aby tworzyć wysokiej jakości produkty i efektywniej gospodarować zasobami
- **Regionalny monitor innowacji** – źródło informacji o regionalnej polityce innowacji w 20 krajach UE
- **Ekoinnowacje** w sektorach gospodarki odpadami, recyklingu i energii odnawialnych, które zatrudniają około 3,4 mln osób w Europie i których obroty wynoszą 227 mld euro. Aby promować produkty przemysłowe i konsumpcyjne oparte na odnawialnych surowcach organicznych, takich jak rośliny i drzewa, Komisja powołała doraźną **grupę doradczą w sprawie bioproduktów**.

Komisja zarządza również innymi programami wspierającymi współpracę w zakresie badań i innowacji, które wyraźnie zwiększają wartość dodaną cyklu innowacji w UE, przynosząc korzyści firmom i naukowcom. Aktualnie trwa realizacja 7. programu ramowego w dziedzinie badań naukowych i rozwoju (7. PR), którego łączny budżet wynosi ponad 50 mld euro, oraz programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP). Od 2014 r. 7. PR będzie kontynuowany w ramach inicjatywy „Horyzont 2020” w dziedzinie badań i innowacji.

Wspieranie działalności zagranicznej europejskich firm

Aby europejskie przedsiębiorstwa mogły na uczciwych warunkach konkurować na globalnym rynku z firmami zagranicznymi, Komisja stara się zapewnić im dostęp do rynków oraz monitoruje i wspiera międzynarodowy system wymiany handlowej oparty na handlu dwu- i wielostronnym. Zgodnie z procedurą powiadomień zawartą w porozumieniu Światowej Organizacji Handlu (WTO) w sprawie barier technicznych w handlu Komisja ma na przykład prawo do monitorowania zaproponowanych projektów pod kątem wymogów dotyczących produktów zaproponowanych przez partnerów handlowych oraz do interweniowania, jeśli partnerzy tworzą nieuzasadnione bariery dla wymiany handlowej.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Komisja współpracuje z rządami krajowymi, aby ulepszać warunki dla biznesu, usuwać bariery utrudniające wymianę handlową i inwestycje oraz promować wspólne przepisy dotyczące produktów. W ramach tzw. europejskiej polityki sąsiedztwa Komisja stara się zacieśniać relacje gospodarcze z krajami sąsiadującymi. Komisja negocjuje też porozumienia w sprawie oceny zgodności, które ujednolicają unijne przepisy i normy techniczne oraz przepisy obowiązujące w krajach partnerskich, a tym samym ułatwiają swobodny przepływ produktów przemysłowych.

W przypadku towarów eksportowanych poza UE duże znaczenie dla dostępu do rynku mają regulacje techniczne. Unia promuje współpracę z ważnymi partnerami handlowymi w zakresie ujednoczenia przepisów technicznych, zapewniania ich spójności lub wzajemnego uznawania wyników testów i ocen zgodności, co znacznie ułatwia eksport.

Jednolity rynek towarów jest warunkiem dobrej kondycji gospodarczej UE.

MIĘDZYNARODOWE KONSULTACJE Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI

Aby udzielać porad dotyczących najważniejszych partnerstw handlowych, Komisja utrzymuje kontakty z różnymi federacjami branżowymi i innymi podmiotami, jak na przykład transatlantyczny dialog biznesowy, transatlantyczny dialog dotyczący konsumentów, gospodarczy okrągły stół UE–Japonia oraz przemysłowy okrągły stół UE–Rosja.

WSPIERANIE MIĘDZYNARODOWEJ DZIAŁALNOŚCI MŚP

W czasach globalizacji MŚP muszą być coraz lepiej przygotowane na konkurowanie z firmami z krajów rozwiniętych i krajów wschodzących. Działalność międzynarodowa sprawia również, że małe i średnie przedsiębiorstwa prężniej się rozwijają. Strategia Komisji Europejskiej zatytułowana „Małe przedsiębiorstwo, wielki świat” ma na celu zwiększenie dynamiki europejskiej gospodarki – do jego realizacji przyczyni się pomoc dla małych firm w prowadzeniu działalności międzynarodowej.

PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

Komisja nie tylko uczestniczy w kształtowaniu przepisów dotyczących praw własności intelektualnej, lecz również pomaga w informowaniu europejskich firm

o tych przepisach oraz w ocenianiu ich efektów i skuteczności stosowania. Stworzono również serwis, którego zadaniem jest informowanie MŚP o kwestiach związanych z prawami własności intelektualnej w krajach nienależących do UE, na przykład w Chinach. Informacje są dostosowane do indywidualnych potrzeb pytającego i udzielane poufnie.

Jednolity rynek towarów

Jednolity rynek towarów jest jednym z priorytetów UE. Przedsiębiorstwom zapewnia on warunki uczciwej konkurencji, a z punktu widzenia konsumenta ma pozytywny wpływ na konkurencyjność i przejrzystość. Ponieważ dzięki niemu można w łatwy sposób kupować i sprzedawać produkty w dowolnym miejscu w UE, zwiększa się ogólna efektywność oraz tempo wzrostu gospodarczego. Aby uniemożliwić wprowadzanie nieuzasadnionych restrykcji w handlu przez poszczególne kraje członkowskie, **zasadę swobodnego przepływu towarów** zapisano w traktatach UE.

OCHRONA JEDNOLITEGO RYNKU – ZADANIA KOMISJI

Zadaniem Komisji jest doskonalenie wspólnego rynku poprzez usuwanie barier, które dotychczas utrudniały handel, oraz zapobieganie tworzeniu nowych. Komisja uczestniczy w kształtowaniu uczciwych warunków dla funkcjonowania firm oraz dba o to, by kraje członkowskie gwarantowały przedsiębiorstwom dostęp do informacji oraz jasne przepisy prawne. Komisja ma prawo wszcząć postępowanie przeciwko każdemu spośród krajów UE, który wciąż stosuje lub wprowadza w życie przepisy prawne lub administracyjne naruszające przepisy unijne. Może też zaproponować ujednoczenie przepisów w skali UE. Usuwanie barier w handlu jest dla MŚP szczególnie ważne, ponieważ często oferują one produkty specjalistyczne lub niszowe.

OCHRONA PRZED PRODUKTAMI NIEBEZPIECZNYMI

Aby produkty można było swobodnie kupować i sprzedawać w całej UE, na wspólnym rynku towarów obowiązują ujednoczone przepisy. Unijne przepisy dotyczą przede wszystkim kwestii bezpieczeństwa i często zawierają wymóg testowania produktów. Jednym z przykładów jest **znak CE**, który potwierdza, że produkt jest zgodny z unijnymi przepisami. W przypadku takich produktów, jak sprzęt medyczny, elektroniczny lub zabawki jest on obowiązkowy. Europejskie **przepisy w sprawie odpowiedzialności za produkt** chronią konsumentów przed wadliwymi produktami, dając im możliwość ubiegania się o odszkodowanie, jeśli poniosą szkodę w związku z ich użytkowaniem.

Lepsze przepisy

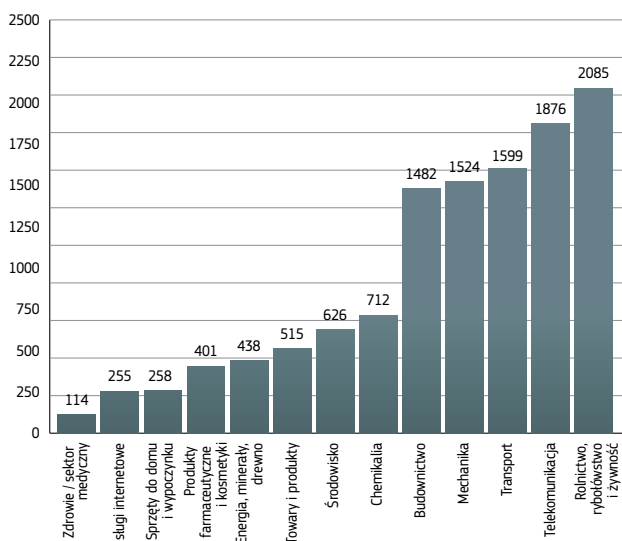
Choć obowiązujące przepisy zapewniają sprawne funkcjonowanie rynku wewnętrznego, Komisja uważa, że trzeba wciąż udoskonalać prawo. Inteligentne przepisy dotyczące jednolitego rynku powinny umożliwiać:

- bardziej systematyczną ocenę korzyści i kosztów wynikających z obowiązujących przepisów (tzw. kontrole sprawności)
- bardziej efektywne konsultacje z zainteresowanymi stronami
- podniesienie jakości oceny skutków istniejących przepisów
- uproszczenie unijnych przepisów i ograniczenia formalności administracyjnych
- skuteczniejsze wdrożenie przepisów unijnych do prawa krajowego oraz ich wykonywanie.

Lepiej nie dopuścić do powstania barier, niż je usuwać

Czasami przepisy krajowe mogą utrudniać przedsiębiorstwom sprzedawanie swoich produktów w innych krajach UE. Zgodnie z tzw. **procedurą notyfikacyjną**, jaką przewidują unijne przepisy, państwa członkowskie muszą przekazać Komisji i innym państwom członkowskim informacje o swoich projektach przepisów technicznych,

KONTROLA NOWYCH PRZEPISÓW (WEDŁUG SEKTORA PRZEMYSŁU)

Źródło: Komisja Europejska.

Dzięki unijnej procedurze notyfikacyjnej udało się zmniejszyć ograniczenia w handlu. Kiedy kraje UE wprowadzają nowe przepisy dotyczące produktów, muszą o tym powiadomić Komisję Europejską. Od 1984 r. pod kątem zgodności z przepisami dotyczącymi jednolitego rynku zweryfikowano już około 12 tys. projektów aktów prawnych.

zanim te wejdą w życie. Po przekazaniu tego rodzaju informacji następuje 3-miesięczny okres zawieszenia, podczas którego kraje UE i Komisja mają czas na to, by stwierdzić, czy proponowane przepisy nie spowodują utrudnień w wymianie handlowej. Od 1984 r. przeanalizowano ponad 12 tys. projektów przepisów, aby mieć pewność, że nie zaszkodzą one wymianie na rynku wewnętrznym.

Dlaczego potrzebne są normy

Producenci telefonów komórkowych i oprogramowania komputerowego walczą przez cały czas o zapewnienie wiodącej pozycji swoim własnym normom – pokazuje to, jak ważne są one w konkurencji międzynarodowej. Bez wątplenia odpowiednie normy mogą ułatwiać życie konsumentom, promować zrównoważony rozwój oraz przyczynić się do zdobycia pozycji lidera technologii na rynkach światowych. Normy to zestawy kryteriów technicznych oraz kryteriów jakości dotyczących produktów, usług i procesów produkcyjnych. Mają one charakter dobrowolny, ale oferują wiele korzyści. Firmom ułatwiają współpracę, a konsumentom pozwalają zaoszczędzić pieniądze.

W UE opracowywaniem wspólnych norm, które mają duże znaczenie dla jednolitego rynku, zajmują się europejskie organizacje normalizacyjne. Normy europejskie są wprowadzane w celu zastąpienia norm krajowych, które bywają sprzeczne i mogą powodować utrudnienia techniczne z punktu widzenia dostępu do rynku. Komisja Europejska regularnie powierza organizacjom normalizacyjnym zadanie opracowywania nowych norm.

Czasami opracowanie europejskich norm może trwać kilka lat, dlatego niektóre spośród nich czasem nie nadążają za szybko rozwijającymi się technologiami. Istnieją też sektory gospodarki, które niechętnie angażują się w działania normalizacyjne.

Komisja dąży do tego, by na całym świecie w sektorach gospodarki, w których UE ma pozycję wiodącą, stosowano więcej norm międzynarodowych. Będzie ona nadal promować spójność norm międzynarodowych i stosowanie dobrowolnych norm w sferze regulacyjnej. Komisja stara się również, by dzięki pomocy konsumentów, małych firm oraz organizacji społecznych i organizacji związanych z ochroną środowiska normy były przyjmowane szybciej.

Jak UE wspiera małe firmy

Małe i średnie przedsiębiorstwa, które stanowią 98 proc. wszystkich firm w UE i zapewniają 67 proc. miejsc pracy, są podstawowym czynnikiem wzrostu gospodarczego, innowacji, zatrudnienia i integracji społecznej w UE. Dlatego Komisja Europejska wspiera przedsiębiorców i dba o zapewnienie małym firmom przyjaznego otoczenia biznesowego.

Program „Small Business Act”

Program „Small Business Act” opracowano z myślą o potrzebach MŚP zgodnie z zasadą „najpierw myśl na małą skalę”. Cele programu to umieszczenie małych i średnich przedsiębiorstw w centrum zainteresowania polityki gospodarczej oraz dbanie o to, by obowiązujące przepisy nie utrudniały im funkcjonowania. W tym celu dokonuje się dokładnych ocen wpływu inicjatyw politycznych i ustawodawczych na sytuację MŚP (tzw. **testy MŚP**). W maju 2011 r. powołano do życia **sieć przedstawicieli ds. MŚP**, której zadaniem jest zagwarantowanie, by polityka na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym była dla tych przedsiębiorstw przyjazna.

Łatwiejszy dostęp do finansowania dla MŚP

Ułatwienie MŚP dostępu do finansowania również jest priorytetem. UE oferuje zróżnicowane źródła finansowania – od funduszy strukturalnych, przez programy na rzecz badań naukowych i innowacji oraz

instrument mikrofinansowy Progress, po pożyczki z **Europejskiego Banku Inwestycyjnego**. Do połowy 2012 r. z pomocy instrumentów finansowych dostępnych z programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji skorzystało już ponad 175 tys. MŚP. W latach 2008–2011 Europejski Bank Inwestycyjny udzielił pożyczek na łączną kwotę około 40 mld euro, z których skorzystało ponad 210 tys. MŚP. Od 2014 r. wsparcie finansowe dla MŚP będzie udzielane w ramach programu na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME).

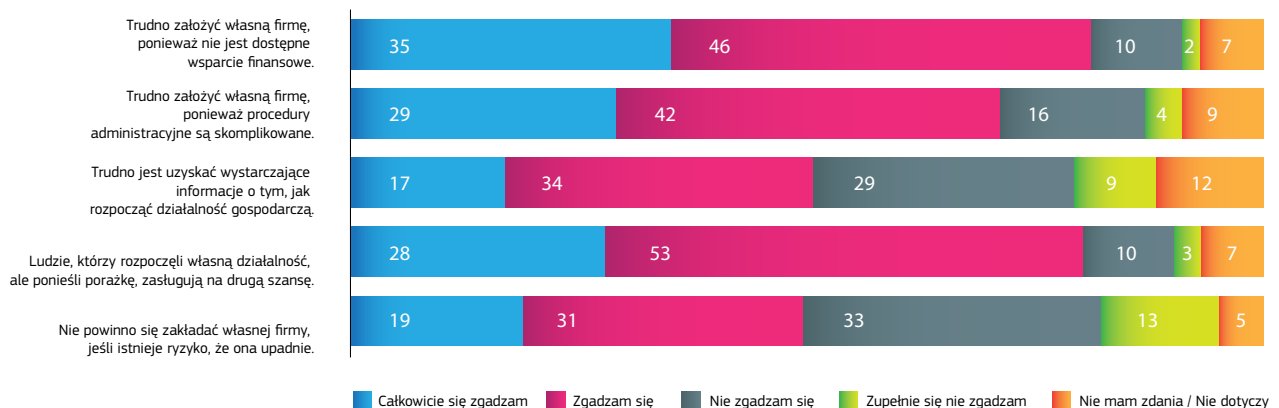
Działalność gospodarcza poza UE – inicjatywa „Misje na rzecz wzrostu”

W czasach globalizacji małe i średnie przedsiębiorstwa muszą być coraz lepiej przygotowane na konkurencję z firmami z krajów rozwiniętych i krajów wschodzących. Działalność międzynarodowa pobudza też wzrost MŚP. Strategia Komisji Europejskiej zatytułowana „Małe przedsiębiorstwo, wielki świat” ma na celu zwiększenie dynamiki europejskiej gospodarki – do jego realizacji przyczyni się pomoc dla małych firm w prowadzeniu działalności międzynarodowej.

Komisja wspiera **działalność międzynarodową MŚP**, organizując tzw. misje na rzecz wzrostu. Celem tej inicjatywy jest ułatwianie firmom nawiązywania współpracy i organizowanie spotkań przedstawicieli Europejskiej Platformy Współpracy Kłastrów z organizacjami partnerskimi z Japonii, Brazylii, Indii i Tunezji.

JAKIE BARIERY DLA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ZNIECHĘCAJĄ EUROPEJCZYKÓW DO PODEJMOWANIA WŁASNEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ?

Wynik ankiety przeprowadzonej w 27 krajach UE zawierającej pytanie: W jakim stopniu zgadzają się Państwo z następującym twierdzeniem?

Źródło: Badanie Flash Eurobarometr 283.

W Europie największą przeszkodą w założeniu firmy jest brak dostępu do funduszy i skomplikowane procedury administracyjne.

Komisja ustanowiła również **Europejską sieć przedsiębiorstw** (ang. Enterprise Europe Network), która udziela MŚP wsparcia w zakresie biznesu i innowacji. Aktualnie oprócz Europy obejmuje ona również Azję, Afrykę Północną i obydwie Ameryki. Oferowane usługi, które w 54 krajach realizuje około 600 partnerów regionalnych, to między innymi wyjaśnianie unijnych przepisów, realizacja programów wsparcia i pomoc w prowadzeniu działalności międzynarodowej. Przedstawiciele sieci pomagają MŚP w pozyskaniu potrzebnych środków finansowych i dokonywaniu analiz handlowych i technicznych. Oferują również usługi doradcze w dziedzinie praw własności intelektualnej.

Promowanie przedsiębiorczości – Europa potrzebuje większej liczby przedsiębiorców

Wsparcie dla przedsiębiorców jest podstawowym elementem unijnej polityki. Choć w tej chwili zaledwie 10 proc. obywateli UE prowadzi działalność gospodarczą, 45 proc. deklaruje, że chciałoby pracować na własny rachunek. Aby wykorzystać ten ogromny potencjał, Komisja przygotowała szereg różnych inicjatyw.

- **Klustry i sieci powiązań gospodarczych:** klustry to grupy, w ramach których współpracują ze sobą wyspecjalizowane firmy i inne podmioty (organizacje, inicjatywy regionalne, inne sieci biznesowe). Przykładem klastra jest tzw. dolina lotniczo-kosmonautyczna

Potencjał kobiet w dziedzinie przedsiębiorczości jest w Europie niewykorzystany.

we francuskiej Tuluzie, znana przede wszystkim z tego, że zajmuje się projektowaniem i produkcją samolotów Airbus. Klustry odgrywają rolę katalizatora w powstawaniu nowych gałęzi przemysłu. UE bierze udział w różnych działaniach, których celem jest podnoszenie standardów i zwiększanie otwartości klastrów, między innymi w ramach Europejskiej Platformy Współpracy Klastrów, Europejskiej Inicjatywy na rzecz Doskonałości Klastrów czy europejskiego centrum innowacji w zakresie usług.

- **Nauczanie przedsiębiorczości:** w większości państw UE coraz silniej promuje się edukację w zakresie przedsiębiorczości. Aby wesprzeć tę tendencję, Komisja organizuje Europejski Tydzień MŚP – kampanię, której celem jest promowanie przedsiębiorczości w całej Europie i informowanie przedsiębiorców o dostępnych formach pomocy. Kolejna inicjatywa to „Erasmus dla młodych przedsiębiorców” – program wymiany, dzięki któremu młodzi przedsiębiorcy mają okazję czerpać z doświadczeń właścicieli małych firm z innych krajów UE.
- **Więcej kobiet w biznesie:** w Europie brakuje przedsiębiorców w ogóle, a wśród kobiet szczególnie. W 2012 r. kobiety stanowiły zaledwie 30 proc. europejskich przedsiębiorców. Aby wspierać podejmowanie działalności gospodarczej przez kobiety, Komisja ustanowiła europejską sieć ambasaderek kobiecej przedsiębiorczości. W jej skład wchodzi 270 kobiet przedsiębiorców, które mogą służyć za wzór innym kobietom i zachęcać je do wybrania podobnej drogi zawodowej.

Jak UE wspiera najważniejsze sektory przemysłu

Innowacje motorem wzrostu gospodarczego i zatrudnienia

Unia Europejska udziela bezpośredniego wsparcia finansowego firmom i instytutom badawczym zajmującym się innowacjami. Środki pochodzą z programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji, którego kontynuacją będzie program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw (COSME), oraz z programów operacyjnych unijnych funduszy strukturalnych.

Innowacje wymagają udziału i współpracy wielu podmiotów: autorów innowacji, przedsiębiorstw, ośrodków badawczych, agencji innowacji i rozwoju, biur ds. transferu technologii, instytucji oświatowych i szkoleniowych, inwestorów itp. Unia wspiera tego rodzaju współpracę w ramach inicjatyw regionalnych i realizowanych przez klastry.

Aby promować współpracę i wymianę wiedzy między krajami i regionami UE, Komisja finansuje inicjatywy takie jak projekt Europe Innova (tworzenie i testowanie nowych narzędzi i instrumentów służących wspieraniu innowacji) lub PRO INNO Europe (nauka w oparciu o najbardziej sprawdzone rozwiązania i udział w opracowywaniu nowych, skuteczniejszych działań w dziedzinie innowacji).

Kluczowe technologie wspomagające

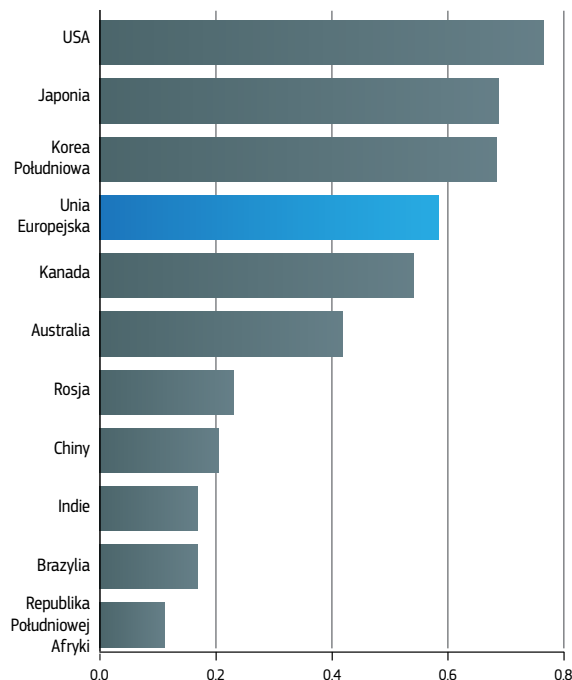
Siłą napędową rozwoju gospodarczego i technicznego są kluczowe technologie wspomagające, czyli nanotechnologie, mikro- i nanoelektronika, w tym półprzewodniki, materiały zaawansowane, biotechnologia i fotonika. Komisja Europejska realizuje strategię na rzecz zwiększenia produkcji wyrobów opartych na kluczowych technologiach wspomagających w Europie. Celem strategii jest to, aby UE mogła dotrzymać kroku najważniejszym konkurentom na rynku międzynarodowym, jak również przywrócić wzrostu gospodarczego w Europie i stworzenie miejsc pracy w przemyśle oraz sprostanie wyzwaniom społecznym, przed którymi obecnie stoimy.

Surowce – podstawa europejskiego przemysłu

Obroty rządu 1324 mld euro i 30 mln miejsc pracy – to wszystko uzależnione jest od ciągłości dostępu do surowców, które są fundamentem europejskiego przemysłu. Są one niezbędne do tworzenia nowych produktów, przyjaznych dla środowiska i opartych na najnowszych technologiach, takich jak samochody elektryczne czy ogniwa fotowoltaiczne.

Strategia Komisji Europejskiej w tej dziedzinie opiera się na trzech elementach. Są to: zapewnienie nieprzerwanego dostępu do surowców na rynkach międzynarodowych na sprawiedliwych warunkach, wspieranie stabilnych dostaw w UE, wspieranie racjonalnego gospodarowania zasobami oraz promowanie recyklingu.

CZY EUROPA JEST INNOWACYJNA?

Źródło: Komisja Europejska.

Indeks wskaźników innowacyjności różnych krajów w okresie 5-letnim. Wskaźniki obejmują: badania naukowe, edukację, nowe patenty, liczbę innowacyjnych MŚP i inne. Wyższa liczba oznacza wyższy poziom innowacyjności.

© iStockphoto.com/Alexander Rath

Innowacje motorem wzrostu i zatrudnienia.

Dzięki nowym technologiom można będzie dotrzeć do głębiej usytuowanych złóż oraz do złóż położonych w regionach oddalonych lub takich, w których panują szczególnie trudne warunki. Komisja wspiera ukierunkowane na konkretne cele działania w dziedzinie badań i innowacji, przełomowe technologie, podejście interdyscyplinarne oraz interwencje ukierunkowane na popyt (realizowane np. za pomocą norm, zamówień publicznych i uregulowań prawnych).

Jako przykład może tu posłużyć **europejskie partnerstwo innowacji w dziedzinie surowców**, które wykorzystuje zgromadzony kapitał i dostępne zasoby ludzkie do ulepszania procesów poszukiwania, wydobywania i przetwarzania surowców w Europie. Przykładem tego rodzaju partnerstwa jest list intencyjny UE i Grenlandii w sprawie poszukiwania i eksploatacji surowców.

Potrzeby strategiczne UE i potencjał Grenlandii w dziedzinie surowców

Grenlandia posiada:

- znaczący potencjał, jeśli chodzi o 6 spośród 14 pierwiastków znajdujących się na unijnej liście surowców krytycznych (niob, platynowce, ziemie rzadkie i tantal), oraz potencjał umiarkowany, jeśli chodzi o 3 pierwiastki z tej listy
- duży potencjał w zakresie metali ziem rzadkich
- udział 3,4–9,2 proc. (około 4,89–12 mln ton) światowych zasobów metali ziem rzadkich.

Dostęp do surowców i innych ziem rzadkich jest warunkiem trwałego sukcesu europejskiego przemysłu.

Najsurowsze na świecie przepisy w dziedzinie chemikaliów

Przemysł chemiczny, gumowy i przemysł tworzyw sztucznych należą do największych i najdynamiczniej rozwijających się sektorów przemysłu w UE. Łącznie zapewniają one około 3,2 mln miejsc pracy w ponad 60 tys. przedsiębiorstwach, a ich sprzedaż stanowi około 30 proc. sprzedaży produktów chemicznych na świecie.

Od 2007 r. istnieją przepisy, które regulują kwestie związane z rejestracją, oceną, udzielaniem zezwoleń i ograniczeń stosowanych w zakresie chemikaliów (przepisy REACH). Zgodnie z nimi producenci i importerzy chemikaliów muszą oceniać zagrożenia związane z konkretnymi chemikaliami, zarządzać ryzykiem w tej dziedzinie i zapewnić użytkownikom odpowiednie informacje gwarantujące bezpieczeństwo.

System klasyfikacji chemikaliów REACH określa, które chemikalia są niebezpieczne dla zdrowia i środowiska, oraz to, jakie informacje muszą się znaleźć na etykietach produktów, z których korzystają pracownicy i konsumenci. Nowe przepisy w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania chemikaliów (przepisy CLP), wprowadzone w 2011 r., ujednolicają unijny system klasyfikacji i globalny zharmonizowany system ONZ, dzięki czemu te same zagrożenia są w taki sam sposób opisywane, a produkty – tak samo oznakowane, na całym świecie.

Europejska Agencja Chemikaliów (ECHA), ustanowiona w czerwcu 2007 r., odpowiada za zarządzanie przepisami REACH i CLP oraz udzielanie opartych na dowodach naukowych informacji na tematy związane z bezpiecznym korzystaniem z chemikaliów i społeczno-gospodarczymi aspektami ich wykorzystania.

Przemysł chemiczny odgrywa zasadniczą rolę w opracowywaniu innowacyjnych materiałów i rozwiązań technologicznych, które mają wpływ na ogólny poziom konkurencyjności europejskiego przemysłu. Dlatego UE stara się wspierać konkurencyjność przemysłu chemicznego w skali międzynarodowej i sprawić, by funkcjonował zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Kosmonautyka – w odpowiedzi na potrzeby współczesnego świata

Podstawą wielu usług, bez których w dzisiejszym świecie nie byłoby już w stanie funkcjonować, od telekomunikacji po telewizję, od prognoz pogody po światowe systemy finansowe, są technologie kosmiczne. W dodatku technologie te mogą nam pomóc w rozwiązaniu wielu problemów na świecie. Dlatego Europa musi prowadzić aktywną politykę w tej dziedzinie, jak również realizować badania i programy kosmiczne,

dzięki którym będzie mogła dorównać światowym liderom w sektorze kosmicznym, w którym panuje duża konkurencja.

Europa jest eksporterem najwyższej jakości systemów kosmicznych wykorzystywanych do celów komercyjnych i naukowych. Aby mogła utrzymać tę pozycję, niezbędne jest zachowanie odpowiedniego poziomu badań naukowych w dziedzinie nowych technologii i ich wykorzystania.

GALILEO – KONTROLOWANY PRZEZ UE GLOBALNY SYSTEM NAWIGACJI SATELITARNEJ

Galileo to globalny system nawigacji satelitarnej pozostający pod europejską kontrolą cywilną. Podobnie jak GPS, Galileo umożliwi użytkownikom określenie dokładnego położenia w czasie i przestrzeni, jednak dane Galileo będą bardziej precyzyjne i wiarygodne.

Szacuje się, że na zastosowania nawigacji satelitarnej przeznaczona się już 6–7 proc. unijnego PKB, czyli 800 mld euro. Wartość światowego rynku produktów i usług nawigacji satelitarnej wycenia się aktualnie na około 124 mld euro rocznie, a do 2020 r. może ona wzrosnąć do 244 mld euro. W ciągu kolejnych 20 lat wpływ ekonomiczny Galileo może osiągnąć 90 mld euro. Kilka satelitów Galileo już działa, a system ma być w pełni operacyjny od 2014 r.

Dzięki europejskiemu systemowi nawigacji satelitarnej udało się już zwiększyć bezpieczeństwo podczas lądowania samolotów i ograniczyć liczbę przypadków opóźnienia, zmiany kierunku czy odwołania lotu. Od 2009 r. usługi lokalizacji satelitarnej są coraz lepsze, a informacje uzyskane z jej pomocą mogą trafić do naszych komputerów, nawet jeśli nie odbieramy sygnału satelitarnego. W 2012 r. wprowadzono ulepszony system wspomaganie satelitarnego, który zwiększa dokładność nawigacji satelitarnej i obsługuje zastosowania zależne, wymagające dużej dokładności, korygujące błędy spowodowane czynnikami atmosferycznymi.

GMES – OBSERWUJĄC ZIEMIĘ, DBAMY O BEZPIECZEŃSTWO ŚWIATA

Zarządzanie zasobami naturalnymi i różnorodnością biologiczną, obserwowanie stanu wody w oceanach, monitorowanie składu chemicznego atmosfery – aby móc skutecznie realizować te zadania, potrzebne są nam precyzyjne informacje, które dotrą do nas w odpowiednim momencie. Europejski program monitorowania Ziemi (GMES) zapewnia nam dane, dzięki którym możemy stawiać czoła tak różnorodnym problemom, jak zmiany klimatu lub kontrola granic. Dzięki szybkim funkcjom monitorowania i mapowania

Europejski globalny system nawigacji satelitarnej Galileo obsługuje liczne aplikacje wysokiej jakości.

system GMES może być również wykorzystywany w operacjach ratunkowych na całym świecie, w przypadku klęsk żywiołowych, awarii przemysłowych lub kryzysów humanitarnych. Z danych OECD wynika, że wartość światowego rynku danych uzyskanych w wyniku obserwacji Ziemi może do 2017 r. wzrosnąć do 3 mld dolarów. Przewiduje się, że GMES może wytworzyć zysk stanowiący dziesięciokrotność początkowych kosztów inwestycji.

Badania w dziedzinie bezpieczeństwa z myślą o społeczeństwie

Badania w tej dziedzinie mają zapewnić bezpieczeństwo obywatelom UE. Unia inwestuje swoje fundusze w to, by lepiej chronić europejską infrastrukturę i wzmacniać sektor bezpieczeństwa.

Samochody – zachować pozycję lidera

Ponieważ Europa jest światowym liderem w dziedzinie produkcji samochodów, ta dziedzina przemysłu ma zasadnicze znaczenie dla sytuacji gospodarczej w UE. Sektor produkcji samochodów zatrudnia rzeszę wykwalifikowanych pracowników, pobudza rozwój wiedzy i innowacji, jest eksporterem netto, ma duży udział w unijnym PKB i jest największym inwestorem prywatnym w Europie, jeśli chodzi o badania i rozwój.

Zasadnicze znaczenie dla konkurencyjności europejskiego przemysłu motoryzacyjnego ma harmonizacja techniczna, ponieważ ułatwia ona dostęp do rynku i ogranicza koszty działalności gospodarczej. W UE wystarczy, że producent samochodów uzyska homologację typu pojazdu w jednym państwie członkowskim, by mógł wprowadzić go na rynek w innych krajach bez dodatkowych testów. W ramach Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (UNECE) Komisja dąży do tego, by doprowadzić do podobnej harmonizacji technicznej w skali światowej.

Priorytety Komisji są następujące:

- 1) **promowanie inwestycji w zaawansowane technologie i innowacje w dziedzinie ekologicznych pojazdów** dzięki podjęciu kompleksowych działań w celu ograniczenia emisji CO₂, zanieczyszczeń i hałasu;
- 2) **poprawa warunków rynkowych** poprzez wzmocnienie jednolitego rynku dzięki ulepszonemu systemowi homologacji i udoskonaleniu zachęt finansowych stosowanych w przypadku ekologicznie czystych pojazdów, jak również konsekwentnemu stosowaniu inteligentnych przepisów;
- 3) **wspieranie sektora na rynkach światowych** poprzez zawieranie zrównoważonych umów handlowych, wspieranie i kontynuowanie dialogu dwustronnego z najważniejszymi partnerami oraz intensywne prace nad harmonizacją przepisów dotyczących pojazdów na poziomie międzynarodowym.

Z myślą o bezpieczeństwie wszystkich użytkowników dróg Komisja Europejska prowadzi działania na rzecz bezpiecznych pojazdów. Niedawno weszły w życie przepisy dotyczące takich standardowych zabezpieczeń, jak system elektronicznej kontroli stabilności we wszystkich pojazdach silnikowych, zaawansowany system hamowania awaryjnego oraz system ostrzegania przed niezamierzoną zmianą pasa ruchu w pojazdach ciężarowych. Samochody muszą w tej chwili być wyposażone w systemy wspomagania hamowania, co ma zapobiegać zderzeniom z pieszymi lub rowerzystami oraz zagwarantować, by do zderzeń, których nie da się uniknąć, dochodziło przy jak najmniejszych prędkościach. Zaproponowano też nowe przepisy dotyczące motorowerów i motocykli, które od tej pory powinny być standardowo wyposażone w zaawansowane systemy hamowania, co będzie lepiej chroniło kierowców.

Komisja wystąpiła też z propozycją uproszczenia przepisów dotyczących rejestracji samochodów, tak aby do minimum ograniczyć formalności wymagane przy ponownej rejestracji w innym kraju UE.

Z myślą o wspólnym rynku UE ujednotolica normy techniczne dotyczące samochodów.

Turystyka – sektor o zasadniczym znaczeniu

Przemysł turystyczny wytwarza bezpośrednio ponad 5 proc. PKB Unii Europejskiej. W jego skład wchodzi około 1,8 mln firm, które zatrudniają około 5,2 proc. ogółu siły roboczej (około 9,7 mln miejsc pracy). Jeśli weźmiemy pod uwagę również sektory powiązane z turystyką, okazuje się, że pośrednio zapewnia ona około 12 proc. miejsc pracy.

Wspierając różnorodność i jakość swojej oferty turystycznej, UE dąży do tego, by Europa nadal była najpopularniejszym celem wypraw turystów z całego świata. Zasadnicze znaczenie, zwłaszcza dla MŚP, mają tutaj innowacje i zrównoważone rozwiązania.

Unijny program turystyki socjalnej „Calypso” umożliwia niektórym grupom docelowym (np. seniorom, którzy stanowią duży potencjalny rynek) wyjazd na wakacje poza sezonem do innego kraju UE.

Doroczna impreza „Crossroads of Europe” poświęcona jest turystyce kulturalnej i promuje miejsca oraz szlaki, które są symbolami spotkania różnych kultur. Celem inicjatywy jest propagowanie nowych form turystyki.

Projekt „Modelowe Ośrodki Turystyczne Europy” (EDEN) promuje mało znane ośrodki turystyczne zaangażowane w zrównoważony rozwój społeczny, kulturalny i środowiskowy. W ramach projektu co roku organizowane są krajowe konkursy na modelowe ośrodki turystyczne – temat przewodni konkursu co roku jest inny.

Z kolei inicjatywa Komisji zatytułowana „50 000 turystów” to innowacyjna forma współpracy między Ameryką Południową i Europą. Jej celem jest promowanie podróży poza sezonem, przy wykorzystaniu wolnych miejsc w samolotach i hotelach.

Aby położyć akcent na jakość europejskiej turystyki, pomóc zainteresowanym w porównywaniu ofert oraz ujednolicić dotychczas stosowane znaki na podstawie wspólnych kryteriów, Komisja Europejska zaproponowała wprowadzenie jednego europejskiego znaku jakości w turystyce.

Turystyka wytwarza pośrednio ponad 10 proc. unijnego PKB. W szybko zmieniającej się gospodarce globalnej UE powinna utrzymać pozycję atrakcyjnego celu podróży.

Perspektywy – w kierunku nowej rewolucji przemysłowej

Przemysł odgrywa ważną rolę w pobudzeniu zrównoważonego wzrostu gospodarczego, tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy i rozwiązywaniu problemów społecznych, jakie przed nami stoją. W XXI wieku znaczenie przemysłu w Europie spadło. Odwrócenie tej tendencji to nie lada wyzwanie. Celem UE jest to, by udział przemysłu w unijnym PKB wzrósł do 2020 r. z obecnych 15,6 proc. do 20 proc. Dlatego Komisja proponuje zestaw priorytetowych działań, które mają pobudzić inwestycje w nowoczesne technologie, a także poprawić warunki prowadzenia działalności gospodarczej oraz dostęp do rynków i finansowania, zwłaszcza dla MŚP, i zagwarantować dostosowanie kwalifikacji pracowników do potrzeb przemysłu.

Przemysł europejski jest dobrze przygotowany do odegrania tej roli: Europa jest światowym liderem w wielu sektorach o strategicznym znaczeniu, takich jak przemysł motoryzacyjny i lotniczy, inżynieria oraz przemysł kosmiczny, chemiczny i farmaceutyczny. Produkcja przemysłowa wciąż stanowi cztery piąte unijnego eksportu, a 80 proc. eksportu oraz inwestycji sektora prywatnego w badania naukowe i innowacje pochodzi z przemysłu. Jeśli uda się odbudować zaufanie i dokonać nowych inwestycji, europejski przemysł będzie mógł lepiej funkcjonować i znowu się rozwijać.

Rewolucja w praktyce

Aby można było rzeczywiście dokonać rewolucji przemysłowej, Europa musi skoncentrować się na wspieraniu unijnego sektora przemysłu, jak również na ułatwieniu dostępu do finansowania, z korzyścią dla MŚP i konsumentów.

LEPSZY DOSTĘP DO FINANSOWANIA I WSPARCIE DLA MŚP

Europejskie firmy ucierpiały na zapaści kredytowej, a sytuacja może się jeszcze pogorszyć, ponieważ banki dokonujące restrukturyzacji eliminują ze swoich bilansów aktywa o obniżonej jakości. Dlatego Komisja szuka nowych sposobów na ulepszenie warunków finansowania, zwłaszcza w przypadku MŚP. Nowe środki zostaną udostępnione przez **Europejski Bank Inwestycyjny (EIB)**. Ponadto Komisja zaproponowała, że na okres 2014–2020 w ramach programu COSME udostępni na wsparcie dla MŚP 1,4 mld euro w instrumentach dłużnych i kapitałowych.

KONSUMENTY MOGĄ WSPIERAĆ INNOWACJE W PRZEMYŚLE

Również konsumenci mają do odegrania ważną rolę w pobudzeniu innowacji w przemyśle. Gdyby na przykład przewoźnicy autobusowi zwrócili się do producentów o umieszczanie paneli słonecznych na dachach autobusów, pojazdy tego rodzaju można by produkować na większą skalę i po niższych cenach.

Więcej informacji

- ▶ **Unijna polityka przemysłowa – informacje ogólne:** http://ec.europa.eu/enterprise/index_en.htm
- ▶ **„Europa 2020” – unijna strategia na rzecz wzrostu gospodarczego:** http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
- ▶ **Fundusze unijne dla MŚP:** <http://www.access2finance.eu/>
- ▶ **Europejska Sieć Przedsiębiorczości:** <http://portal.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/>
- ▶ **Europejska Agencja Kosmiczna:** <http://www.esa.int/esaCP/index.html>
- ▶ **Europejska Agencja Chemikaliów:** <http://echa.europa.eu/>
- ▶ **Na pytania na temat Unii Europejskiej odpowie serwis Europe Direct:** 00 800 6 7 8 9 10 11 lub <http://europedirect.europa.eu>

